

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov
Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov
Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD, dots. P.Lutfullayev, PhD, dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

TALABALARINING AXBOROTNI INTENSIV QABUL QILISH QOBILIYATI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Ergashev Bunyod Shokir o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti tayanch doktoratnti

Tel: +99850-871-67-67

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6668-3718>

gmail: bunik0719@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati, uning pedagogik-psixologik mazmuni va rivojlanish bosqichlari nazariy jihatdan tahlil etilgan. Axborotni intensiv qabul qilish jarayonining talabalarning bilish faolligi, diqqat, xotira, tafakkur va axborotni qayta ishlash qobiliyatlari bilan o'zaro bog'liqligi yoritilgan. Tadqiqotda axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining tarkibiy komponentlari, rivojlanish mezonlari va darajalari ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan asoslangan. Shuningdek, mazkur qobiliyatni rivojlantirishda intellektual o'yinlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ochib berilgan. Maqolada talabalarning axborotni tezkor, mazmunli va tizimli o'zlashtirish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar taklif etilgan. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim jarayonida talabalarning bilish faoliyatini takomillashtirish va mustaqil ta'lim samaradorligini oshirish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: axborotni intensiv qabul qilish, talaba, bilish faoliyati, intellektual o'yinlar, diqqat, xotira, tafakkur, axborotni qayta ishlash, pedagogik rivojlanish.

STUDENTS' CAPACITY FOR INTENSIVE INFORMATION PROCESSING AND ITS DEVELOPMENTAL STAGES

Abstract: This article theoretically analyzes students' ability to intensively process information, its pedagogical and psychological content, and stages of development. The study examines the relationship between intensive information processing and students' cognitive activity, attention, memory, thinking, and information processing abilities. The structural components, development criteria, and levels of students' intensive information processing ability are substantiated from a pedagogical and psychological perspective. The article also explores the pedagogical potential of using intellectual games to develop this ability. Pedagogical approaches aimed at improving students' capacity to acquire information quickly, meaningfully, and systematically are proposed. The findings provide a theoretical basis for improving students' cognitive activity and enhancing the effectiveness of independent learning in higher education.

Keywords: intensive information processing, student, cognitive activity, intellectual games, attention, memory, thinking, information processing, pedagogical development.

СПОСОБНОСТЬ СТУДЕНТОВ К ИНТЕНСИВНОМУ УСВОЕНИЮ ИНФОРМАЦИИ И ЭТАПЫ ЕЕ РАЗВИТИЯ

Аннотация: В статье представлен теоретический анализ способности студентов к интенсивному усвоению информации, рассматриваются ее психолого-педагогическое содержание и этапы развития. Особое внимание уделяется взаимосвязи процесса интенсивного усвоения информации с познавательной активностью, вниманием, памятью, мышлением и навыками обработки информации у студентов. С научно-педагогической точки зрения обосновываются структурные компоненты, критерии развития и уровни данной способности. Также исследуется педагогический потенциал использования интеллектуальных игр для формирования этого качества. Предлагаются педагогические подходы, направленные на развитие у студентов способности к быстрому, осмысленному и систематическому усвоению информации. Результаты исследования служат теоретической основой для активизации познавательной деятельности студентов и повышения эффективности самостоятельного обучения в системе высшего образования.

Ключевые слова: интенсивное усвоение информации, студент, познавательная активность, интеллектуальные игры, внимание, память, мышление, обработка информации, педагогическое развитие.

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil fikrlashi, axborot bilan ishlash kompetensiyasi va bilish faolligini rivojlantirish ta'lim sifatini ta'minlovchi muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, ta'lim resurslarining ko'payishi hamda bilimlarni tezkor yangilash zarurati talabalarning turli mazmundagi axborotlarni qabul qilish, anglash, tahlil qilish va amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatlarini rivojlantirishni taqozo etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini pedagogik-psixologik jihatdan o'rganish zamonaviy ta'limning dolzarb ilmiy masalalaridan biridir.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatida ta'lim jarayonining sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, talabalarning mustaqil ta'lim olishi va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish

konsepsiyasi»da oliy ta'lim mazmunini takomillashtirish, ta'lim jarayoniga ilg'or texnologiyalarni joriy etish va ta'lim oluvchilarning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq vazifalar belgilangan. Mazkur yo'nalishlar talabalarning axborotni samarali qabul qilish va qayta ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati mazkur tadqiqotda talabaning muayyan vaqt oralig'ida axborotni diqqat bilan qabul qilishi, uning mazmunini anglash, muhim jihatlarini ajratish, mavjud bilimlari bilan bog'lash va o'zlashtirilgan ma'lumotlardan foydalanish imkoniyatlarini ifodalovchi murakkab bilish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. Ushbu tushuncha idrok, diqqat, xotira, tafakkur va axborotni qayta ishlash jarayonlari bilan uzviy bog'liq bo'lib, uni faqat axborotni tez qabul qilish ko'rsatkichi bilan cheklab bo'lmaydi. Chunki ta'lim jarayonida axborotning tez o'zlashtirilishi bilan bir qatorda, uning mazmuniy anglanishi, mantiqiy qayta ishlanishi va amaliy qo'llanishi ham muhim ahamiyatga ega.

Axborotni intensiv qabul qilish jarayonining samaradorligi talabaning bilish faoliyatini tashkil etish xususiyatlari bilan chambarchas bog'liq. Kognitiv psixologiya doirasidagi tadqiqotlarda insonning axborotni qabul qilishi, qayta ishlashi va xotirada saqlashi o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida qaraladi. Xususan, Baddeley ishchi xotirani axborotni vaqtincha saqlash va undan foydalanish bilan bog'liq murakkab kognitiv tizim sifatida izohlaydi. Mazkur nazariy yondashuv talabalarning o'quv jarayonida axborotni qabul qilish va undan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishda an'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda faol va interfaol pedagogik metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, intellektual o'yinlar talabalarning diqqatini jamlash, mantiqiy fikrlashini faollashtirish, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish va bilimlarni amaliy qo'llash imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin. Biroq

intellektual o'yinlarning mazkur qobiliyatga ta'sirini ilmiy jihatdan baholashda o'yinlarning mazmuni, davomiyligi, murakkablik darajasi va o'quv maqsadlariga muvofiqligi hisobga olinishi lozim.

Shu jihatdan, talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish masalasi alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. Mazkur jarayonni axborotni qabul qilish, anglash, tahlil qilish, qayta ishlash va amaliy qo'llash bilan bog'liq faoliyatlar asosida tavsiflash mumkin. Bunday yondashuv talabalarning individual bilish imkoniyatlarini hisobga olish, rivojlanish mezonlarini belgilash va pedagogik ta'sir vositalarini maqsadli tanlashga yordam beradi.

Tadqiqotning maqsadi - Tadqiqotning maqsadi talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining pedagogik-psixologik mohiyatini ilmiy jihatdan ochib berish, uning tarkibiy komponentlari va rivojlanish bosqichlarini nazariy asoslash hamda mazkur qobiliyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik imkoniyatlarni aniqlashdan iborat.

Ushbu maqsad doirasida axborotni intensiv qabul qilish jarayonining talabalarning diqqat, xotira, tafakkur va axborotni qayta ishlash faoliyati bilan o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarning axborotni anglash, saralash, tizimlashtirish va undan amaliy faoliyatda foydalanish imkoniyatlarini tavsiflovchi nazariy yondashuvlar umumlashtiriladi.

Tadqiqotning alohida yo'nalishi axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining rivojlanish bosqichlarini aniqlash hamda uning shakllanishiga ta'sir etuvchi pedagogik shart-sharoitlarni asoslashdan iborat. Mazkur yondashuv talabalarning bilish faolligini rivojlantirish va ta'lim jarayonida axborot bilan samarali ishlash ko'nikmalarini takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy-metodik asoslarni ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Tadqiqotning vazifalari Belgilangan tadqiqot maqsadidan kelib chiqib, talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati va uning rivojlanish bosqichlarini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- **Axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining** pedagogik-psixologik mohiyati, mazmuni va ilmiy-nazariy asoslarini ochib berish hamda mazkur tushunchaga mualliflik ta'rifini ishlab chiqish.
- Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish jarayonining idrok, diqqat, xotira, tafakkur va axborotni qayta ishlash jarayonlari bilan o'zaro bog'liqligini ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilish.
- Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining **tarkibiy komponentlarini** aniqlash va ularning mazmunini pedagogik-psixologik jihatdan tavsiflash.
- Axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining rivojlanish bosqichlari va darajalarini aniqlash hamda ularning o'ziga xos xususiyatlarini nazariy jihatdan asoslash.
- Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini baholashga xizmat qiluvchi **mezonlar va ko'rsatkichlarni** ishlab chiqish.
- Intellektual o'yinlardan foydalanishning talabalarning axborotni qabul qilish, anglash, tahlil qilish va qayta ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash.
- Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik shart-sharoitlar va metodik yondashuvlarni ilmiy jihatdan asoslash.
- Tadqiqot natijalari asosida talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

METODOLOGIYA

Tadqiqot metodologiyasi talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati va uning rivojlanish bosqichlarini pedagogik-psixologik jihatdan o'rganishga qaratilgan

nazariy yondashuvlar asosida shakllantirildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kognitiv va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar tashkil etadi. Mazkur yondashuvlar axborotni qabul qilish, anglash, qayta ishlash va o'zlashtirish jarayonlarini o'zaro bog'liq holda tahlil qilish imkonini beradi.

Tadqiqotda axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati talabaning axborotni muayyan vaqt davomida diqqat bilan qabul qilishi, uning mazmunini anglash, muhim jihatlarini ajratish, mavjud bilimlari bilan bog'lash va undan amaliy faoliyatda foydalanish imkoniyatlarini ifodalovchi murakkab bilish qobiliyati sifatida talqin qilindi. Ushbu ta'rif mualliflik yondashuvi bo'lib, uning nazariy asoslarini aniqlashda kognitiv psixologiya va pedagogika sohasidagi ilmiy qarashlarga tayanildi.

Axborotni qabul qilish va qayta ishlash jarayonlarini tushuntirishda ishchi xotira nazariyasi muhim nazariy manba sifatida tanlandi. A. Baddeley ishchi xotirani axborotni vaqtincha saqlash va undan murakkab kognitiv vazifalarni bajarishda foydalanish imkonini beruvchi tizim sifatida izohlaydi. Ushbu nazariy qarash talabalarning o'quv jarayonida axborotni qabul qilish, vaqtincha saqlash va qayta ishlash jarayonlarini tahlil qilishda foydalanildi.

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish va modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil metodi orqali axborotni intensiv qabul qilish, bilish faoliyati, diqqat, xotira va tafakkurga oid ilmiy adabiyotlar o'rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida turli pedagogik-psixologik yondashuvlarning mazmuni va o'ziga xos jihatlari aniqlandi. Tizimlashtirish va umumlashtirish metodlari asosida axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining tarkibiy komponentlari hamda rivojlanish xususiyatlari tavsiflandi. Modellashtirish metodi esa mazkur qobiliyatning rivojlanish bosqichlarini nazariy jihatdan ifodalash uchun qo'llanildi.

Tadqiqot metodologiyasida talabaning faol bilish faoliyatiga alohida e'tibor qaratildi. Bunda axborotni qabul qilish jarayoni passiv ma'lumot o'zlashtirish bilan cheklanmasdan, uni anglash, tahlil qilish, muhim jihatlarini ajratish va yangi

vaziyatlarda qo'llash bilan bog'liq yaxlit jarayon sifatida qaraldi. Mazkur yondashuv talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik vositalarni, xususan, intellektual o'yinlardan foydalanish imkoniyatlarini nazariy jihatdan asoslashga yo'naltirildi.

Shuningdek, tadqiqotda axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining rivojlanish bosqichlarini aniqlashda tezkorlik, anglash, axborotni qayta ishlash, tizimlashtirish va amaliy qo'llash kabi mezonlar nazariy jihatdan ajratib ko'rsatildi. Ushbu mezonlar mualliflik konseptual yondashuvining tarkibiy qismi bo'lib, ularni empirik tadqiqotlar orqali tekshirish va takomillashtirish imkoniyati mavjud. Tadqiqotning metodologik yondashuvi oliy ta'lim jarayonida talabalarning bilish faolligini rivojlantirish hamda axborot bilan ishlash samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining pedagogik-psixologik mazmunini aniqlash, uning tarkibiy komponentlarini tizimlashtirish va rivojlanish bosqichlarini nazariy jihatdan asoslashga yo'naltirildi. Nazariy manbalarni tahlil qilish asosida axborotni intensiv qabul qilish jarayoni talabaning axborotni qabul qilishi, anglash, muhim jihatlarini ajratishi, qayta ishlashi va o'zlashtirilgan bilimlardan foydalanishi bilan bog'liq yaxlit bilish faoliyati sifatida tavsiflandi.

Tadqiqotning muhim natijasi shundan iboratki, axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini faqat axborotni tez o'zlashtirish bilan izohlash yetarli emas. Mazkur qobiliyatning samaradorligi axborotning mazmuniy anglanishi, qayta ishlanishi, xotirada saqlanishi va amaliy faoliyatda qo'llanishi bilan birgalikda ko'rib chiqilishi lozim.

1-jadval.

Axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining tarkibiy komponentlari

Komponent	Mazmuni
Diqqat komponenti	Axborotga e'tiborni jamlash va uni muayyan vaqt davomida saqlash
Idrok-anglash komponenti	Axborot mazmunini tushunish va asosiy jihatlarini ajratish
Xotira komponenti	Qabul qilingan axborotni saqlash va qayta tiklash
Analitik komponent	Axborotni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish
Amaliy komponent	O'zlashtirilgan axborotdan yangi vaziyatlarda foydalanish

Jadvalda keltirilgan komponentlar mualliflik nazariy umumlashtirishi sifatida taklif etiladi. Ularning amaliy diagnostik qiymati keyingi empirik tadqiqotlarda tekshirilishi lozim.

TAHLIL

Talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati va uning rivojlanish bosqichlarini tahlil qilish natijalari mazkur qobiliyatning murakkab, ko'p komponentli pedagogik-psixologik hodisa ekanligini ko'rsatadi. Axborotni intensiv qabul qilish jarayoni talabanning ma'lumotni tez qabul qilishi bilangina cheklanmay, balki uning mazmunini anglash, muhim jihatlarini ajratish, tahlil qilish, xotirada saqlash va amaliy faoliyatda qo'llash jarayonlarini ham qamrab oladi. Shu sababli talabalarning mazkur qobiliyatini rivojlantirishda diqqat, idrok, xotira va tafakkurning o'zaro bog'liqligini hisobga olish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqotda taklif etilgan rivojlanish bosqichlari - boshlang'ich qabul qilish, anglash, faol qayta ishlash va mustaqil qo'llash - talabanning axborot bilan ishlash faoliyatini bosqichma-bosqich takomillashtirishga qaratilgan nazariy model sifatida tavsiflanadi. Ushbu bosqichlar talabalarning axborotni qabul qilishdan uni mustaqil ravishda tahlil qilish va qo'llashgacha bo'lgan faoliyatini tizimli tushuntirish imkonini

beradi. Biroq bosqichlarning real rivojlanish ketma-ketligi va samaradorligi empirik tadqiqotlar orqali tekshirilishi lozim.

A. Baddeleyning ishchi xotira nazariyasi axborotni vaqtincha saqlash va undan murakkab kognitiv vazifalarni bajarishda foydalanish jarayonlarini tushuntirish uchun muhim nazariy asos hisoblanadi. Mazkur yondashuv talabalarning axborotni qabul qilish va qayta ishlash imkoniyatlarini tahlil qilishda foydalanilishi mumkin. Shu bilan birga, intellektual o'yinlardan maqsadli foydalanish talabalarning diqqatini jamlash, mantiqiy fikrlashini faollashtirish, axborotni tahlil qilish va mustaqil xulosa chiqarish faoliyatini rag'batlantirishga xizmat qilishi mumkin. Demak, axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishda nazariy asoslangan, bosqichma-bosqich va talabaning faol ishtirokiga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlarni qo'llash muhimdir.

XULOSA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyati diqqat, idrok, xotira, tafakkur va axborotni qayta ishlash jarayonlari bilan uzviy bog'liq bo'lgan murakkab pedagogik-psixologik hodisa hisoblanadi. Mazkur qobiliyatning rivojlanishi axborotni dastlabki qabul qilish, uning mazmunini anglash, tahlil qilish, tizimlashtirish va mustaqil qo'llash bosqichlari orqali tavsiflanadi.

Tadqiqot davomida axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatining tarkibiy komponentlari va rivojlanish bosqichlari nazariy jihatdan asoslandi. Talabalarning axborot bilan samarali ishlashini ta'minlashda kognitiv jarayonlarning o'zaro bog'liqligi hamda faol ta'lim metodlaridan foydalanish muhimligi aniqlandi. Xususan, intellektual o'yinlar talabalarning diqqatini jamlash, mantiqiy fikrlashini faollashtirish va axborotni qayta ishlash faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik vosita sifatida qaralishi mumkin.

Umuman olganda, talabalarning axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish ta'lim jarayonini tizimli tashkil etish, individual bilish imkoniyatlarini hisobga olish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan maqsadli foydalanishni talab

etadi. Taklif etilgan nazariy yondashuv kelgusida empirik tadqiqotlar orqali tekshirilishi, takomillashtirilishi va oliy ta'lim amaliyotiga tatbiq etilishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI.

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. – Toshkent, 2019. – LexUZ.
- 2.Baddeley, A. The episodic buffer: A new component of working memory // Trends in Cognitive Sciences. – 2000. – Vol. 4, No. 11. – P. 417–423. DOI: 10.1016/S1364-6613(00)01538-2.
- 3.Baddeley, A. D., Hitch, G. J. Working memory // The Psychology of Learning and Motivation. – 1974. – Vol. 8. – P. 47–89.
- 4.Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
- 5.Sweller, J., van Merriënboer, J. J. G., Paas, F. G. W. C. Cognitive architecture and instructional design // Educational Psychology Review. – 1998. – Vol. 10, No. 3. – P. 251–296.
- 6.Mayer, R. E. Multimedia Learning. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.